

نگهداری پرندگان در خانه و توصیه‌های بهداشتی

برای نگهداری پرندگانی که قابلیت اهلی شدن دارند و حقوق طبیعی، رفاه و نسل آن‌ها با نگهداری در خانه به خطر نمی‌افتد لازم است دو اصل رعایت شود؛ یکی آشنایی صاحب پرنده و سایر افراد خانواده با عادات غذایی و رفتاری، نحوه نگهداری و رفتار صحیح با حیوان و دیگری، آشنایی با بیماری‌های پرنده و اصول مراقبت‌های بهداشتی؛ تا هم جلوی بیمار شدن حیوان گرفته شود و هم صاحب پرنده و سایر اعضای خانواده از بیماری‌های قابل انتقال به انسان حفظ شوند.

چه کسانی بهتر است از داشتن پرنده در خانه صرف نظر کنند؟

افرادی که حساسیت‌های خاص دارند مانند حساسیت به پر یا مدفوع پرندگان، کسانی که به آسم و آلرژی مبتلا هستند، افراد دچار نقص سیستم ایمنی مانند مبتلایان به عفونت HIV و بیماری ایدز، افراد مبتلا به انواع سرطان‌ها که تحت شیمی‌درمانی قرار دارند و افراد بسیار مسن یا کسانی که عمل پیوند عضو انجام داده‌اند، بهتر است از نگهداری پرنده به‌خصوص در آپارتمان‌های کوچک خودداری کنند؛ (همچنین کسانی که حوصله‌ی رسیدگی به حیوانات را ندارند یا خانه‌شان آن قدر کوچک است که مجبورند از قفس کوچک‌تر از حد مناسب برای نگهداری پرنده استفاده کنند).

قبل از خرید پرنده، از سلامت آن مطمئن شوید

در صورتی که قبل از خرید و نگهداری پرندگان در مورد آن‌ها اطلاعات لازم را به دست آورده باشید و هنگام خرید پرنده شناسنامه‌ی بهداشتی آن را از فروشنده بخواهید، مطمئن می‌شوید که پرنده سالم است و شما را بیمار نخواهد کرد. شناسنامه‌ی بهداشتی برای پرندگانی صادر می‌شود که دامپزشک آن‌ها را معاینه کرده است. در این پرونده داروهایی که پرنده استفاده کرده، اقدام‌های پیشگیرانه‌ای که برایش انجام شده، واکسیناسیون پرنده و... ذکر شده است. بدیهی است که برخی از پرندگان شناسنامه بهداشتی ندارند؛ بنابراین لازم است از مراکز تمیز، بهداشتی و مطمئن خرید کنید و خود شاهد جست و خیز، تمیزی، مرتب بودن پرها، سلامت چشم‌ها، منقار و پاهای پرنده و عاری بودن آن‌ها از شوره، زخم و پوسته باشید. ترشحات چشم و بینی هم نشانه‌ی بیماری پرنده است.

کدام قسمت از خانه برای نگهداری پرندگان مناسب‌تر است؟

آپارتمان‌های کوچک امروزی جای زیادی برای نگهداری پرندگان ندارند؛ در نتیجه قفس‌های کوچکی برای نگهداری از آن‌ها انتخاب می‌شود. در حالی که هر چه فضای نگهداری از پرنده بازتر و وسیع‌تر باشد، پرنده احساس بهتری خواهد داشت و هر چه قفس کوچک‌تر، تنگ‌تر و امکان جابه‌جا شدن پرنده در آن کم‌تر باشد، او را بیش‌تر آزار می‌دهد و ممکن است برخی عادات و رفتارهای طبیعی خود را که در طبیعت داشته از دست بدهد.

جای قرار دادن قفس هم بسیار مهم است؛ به عنوان مثال آشپزخانه به هیچ وجه مکان مناسبی برای نگهداری پرندگان نیست زیرا در این مکان گازهای زیاد ناشی از پخت و پز، احتراق یا سوخت پکیج‌ها یا آبگرمکن وجود دارد. این گازها که برخی سمی هستند، می‌توانند به پرنده آسیب برسانند. به‌ویژه که برخی از این وسایل اکسیژن مورد نیاز خود را از

هوای داخل منزل تأمین و برای انسان و پرندۀ ایجاد مشکل می کنند. علاوه بر این ها دود سیگار هم برای پرندۀ مضر است.

توصیه می شود قفس پرندگان را به خصوص در فصل زمستان کنار درها و پنجره هایی که ورود و خروج هوا از آن ها به راحتی صورت می گیرد نیز قرار ندهید؛ زیرا پرندۀ در معرض سرما قرار می گیرد و آسیب می بیند.

از گذاشتن قفس پرندۀ ها به خصوص خانوادۀ طوطی سانان اعم از طوطی های سبز یا کاسکو، عروس هلندی و... که به هوای گرم و خشک حساس هستند در کنار وسایل گرمایشی از جمله شوفاژ و بخاری به شدت پرهیز کنید؛ این وسایل علاوه بر گرمایی که تولید می کنند باعث خشکی محیط خانه می شوند. قرار گرفتن این پرندگان در چنین محیطی آن ها را دچار افسردگی، پرریزی و خودخوری می کند. یعنی پرندۀ پره های خود را می کند و اشتهایش را از دست می دهد و در نهایت بیمار می شود. برای بهبود این وضعیت می توانید یک ظرف آب روی شوفاژ یا بخاری قرار دهید تا کمی محیط را مرطوب کند. بهترین محیط برای نگهداری پرندگان، محیطی است که تهویه ی هوا بدون جریان داشتن هوای خیلی سرد امکان پذیر باشد.

از قرار دادن قفس پرندۀ در اتاق کودک به خصوص کودکان زیر ۶ سال نیز خودداری کنید.

بهترین مکان در صورت موجود بودن در خانه، پاسیو است. در این مکان می توانید گاهی هم پرندۀ را آزاد کنید. (البته لازم است مراقب باشید که گیاهان موجود در پاسیو یا خانه همچنین خاک آن ها، برای پرندۀ مسمومیتزا نباشند.)

اتاق خواب هم مکان مناسبی برای نگهداری قفس پرندۀ نیست زیرا فضولات یا پره های ریز پرندۀ می تواند در محیط پخش و وارد رختخواب ها و پرز موکت یا فرش شود و مشکلاتی برای افراد ایجاد کند.

نکته دیگر این که قفس پرندۀ را روی زمین نگذارید؛ زیرا وقتی پرندۀ از پایین به انسان نگاه می کند می ترسد و دچار مشکل می شود. بهتر است قفس پرندۀ به خصوص پرندۀ های کوچک تر مانند فنچ و قناری را بالاتر از سطح زمین و در جایی قرار دهید که هم سطح با صورت انسان باشد تا ضمن ایمنی پرندۀ، به وضعیت آب و غذای آن اشراف داشته باشید. ضمناً در حد امکان جای قفس را تغییر ندهید چون پرندۀ با محیط خود انس می گیرد.

اگر قفس پرندۀ را در بالکن منزل قرار داده اید آن را از نوسانات دمای روز و شب که گاهی به زیر صفر درجه سانتی گراد می رسد به وسیله پوشش هایی که جلوی باد و سرما را تا حدود زیادی می گیرند حفظ کنید. همچنین احتمال حضور گربه

را در بالکن در نظر بگیرید و قفس را جای مناسبی قرار دهید که امکان دسترسی گربه به قفس فراهم نباشد.

(البته توصیه می شود بویژه در زمان شیوع بیماری های واگیر مانند آنفلوانزا و نیوکاسل، قفس پرندگان در فضای باز که پرندگان وحشی به آن دسترسی دارند قرار نگیرد.

علاوه بر این، در شهرهای آلوده، حضور این حیوانات در فضای باز زمینه را برای بیماری‌های تنفسی و کاهش طول عمر آنها فراهم می‌کند. پرندگانی که امکان انتخاب دارند، معمولاً از شهرهای آلوده کوچ می‌کنند.

فضولات پرنده را به‌موقع تمیز کنید

بهتر است فضولات پرنده با دقت و در زمان‌های مناسب جمع‌آوری و از محیط منزل خارج شود تا فضولات خشک شده به صورت گرد و غبار در فضای خانه منتشر نشود. اگر این کار مرتب و صحیح انجام شود و پرنده هم بیماری خاصی نداشته باشد معمولاً مشکلی پیش نمی‌آید؛ اما اگر پرنده بیمار باشد ممکن است فضولاتش باعث ایجاد حساسیت یا حتی انتقال بیماری‌های قارچی، انگلی یا باکتریایی به افراد خانواده شود. در رابطه با مدفوع پرندگان آزادی که پشت پنجره‌ها، روی بام، در حیاط و یا سایر قسمت‌های خانه تردد دارند نیز دقت لازم را داشته باشید. مدفوع این پرنده‌ها هم حتماً باید تمیز و جمع‌آوری شود زیرا ممکن است آنها بیمار باشند. (دستکش و پوشاندن دهان و بینی با استفاده از پوشش تمیز را فراموش نکنید.) برای پاک کردن این فضولات می‌توانید از شوینده‌های معمولی استفاده کنید.

(در زمان شیوع بیماری‌های واگیر با ریختن غذا در محوطه‌ی خانه و کنار پنجره‌ها، سبب حضور پرندگان وحشی در این مکان‌ها نشوید. بیماری احتمالی این پرندگان ممکن است سلامت شما و پرنده‌تان را تهدید کند.)

غذای پرندگان را از کجا تهیه کنیم؟

غذاهای خاصی برای بعضی از پرندگان وجود دارد که می‌توان آنها را از فروشگاه‌هایی که در سطح شهر وجود دارند یا داروخانه‌های دامپزشکی تهیه کرد. این غذاها از نظر انرژی، پروتئین، چربی و... تنظیم شده‌اند و مواد موردنیاز پرنده را به بدن او می‌رسانند. البته برای بعضی از پرنده‌ها مثل طوطی‌ها یا مینا می‌توان از میوه‌های فصل یا گاهی از غذای (بدون چربی) خانه هم استفاده کرد. توجه داشته باشید برای رژیم غذایی هر پرنده باید به برخی نکات توجه کرد. مثلاً در مورد مینا که طرفداران زیادی دارد دادن غذاهای حاوی آهن مضر است و اگر آهن بدنش بالا برود، به بیماری سختی مبتلا خواهد شد؛ بنابراین صاحب پرنده باید از دادن این‌گونه غذاها به مینا خودداری کند. حتی به صاحبان مینا توصیه می‌کنیم هفته‌ای یک بار مقداری چای کم‌رنگ به پرنده‌شان بدهند تا میزان آهن خونس را کاهش دهد؛ یا باید نمک را

از جیره غذایی خانواده طوطی‌سانان به‌خصوص کاسکو حذف کرد. بهتر است از دادن خیار و کاهو هم به این گروه خودداری شود اما دادن مرکبات یا سایر میوه‌های فصل مخصوصاً سیب منعی ندارد.

اگر دامپزشک نیاز بداند و علائمی را در پوشش ظاهری پرنده، چشم‌ها، منقار، پاها و... مشاهده کند که دلیل بر وجود کمبودی در بدن پرنده باشد، مکمل‌های ویتامینی و معدنی برایش تجویز خواهد کرد؛ اما پرندگان سالم که هیچ‌یک از این مشکلات را ندارند و اشتهایشان خوب است معمولاً نیازی به استفاده از مکمل ندارند.

چه بیماری‌هایی پرندگان را تهدید می‌کند؟

یکی از خطرناک‌ترین بیماری‌ها که مردم را هم تهدید می‌کند و از پرندگان به انسان قابل انتقال است آنفلوآنزای فوق‌حاد پرندگان است. اگر پرنده‌ای به این بیماری مبتلا شود بدون این که تحت درمان قرار گیرد معدوم می‌شود. مهم‌ترین راه انتقال این بیماری مدفوع پرنده‌ی بیمار و تماس مستقیم با پرنده و سطوح و وسایلی است که با آن تماس دارد؛ زیرا ویروس آنفلوآنزا به مقدار بسیار زیادی در مدفوع پرنده‌ی بیمار دفع می‌شود، اما پرنده‌ای که سرحال است، مشکل خس‌خس، سرفه، آبریزش بینی و ترشح دهانی ندارد، چشم‌های طبیعی، شفاف و بدون ریزش اشک دارد، کسل و گوشه‌گیر نیست و دچار بی‌اشتهایی و اسهال نشده است معمولاً خطری از نظر ابتلا به آنفلوآنزا ندارد.

بیماری‌های دیگری هم در پرندگان وجود دارند که ممکن است برای انسان خطرناک باشند مانند **بیماری تب طوطی (پستاکوز)**. البته در این بیماری میزان ابتلای انسان زیاد نیست؛ ولی بسیاری از پرندگان مانند کبوتر، اردک، مرغابی و خانواده طوطی‌سانان به آن مبتلا می‌شوند. نشانه‌های این بیماری در پرنده شامل اسهال، سرفه، ترشحات بینی و چشم و در انسان، علائمی شبیه آنفلوآنزا مانند تب بالا و لرز، سردرد شدید، تنگی نفس و... است که اگر به‌موقع درمان نشود حتی ممکن است حیات فرد را تهدید کند.

سل نیز بیماری باکتریایی مشترک میان انسان و پرندگان است. ابتلای انسان به این بیماری از راه تماس با پرندگان، خیلی شایع نیست و در صورت ابتلا معمولاً درگیری موضعی ایجاد می‌کند نه بیماری سیستمیک خطرناک.

بیماری قارچی مهمی هم که می‌تواند از پرنده به انسان، به‌خصوص به افراد مبتلا به ایدز سرایت کند، ناشی از قارچی به نام کریپتوکوکوس است. این قارچ سبب بیماری بسیار کشنده‌ی مننژیت در این افراد می‌شود. فضولات پرنده‌ای که به این قارچ مبتلا شده است می‌تواند مخزن کریپتوکوکوس باشد. این بیماری بیش‌تر در کبوتر دیده می‌شود.

از **آلودگی‌های انگلی** هم می‌توان به شپش‌ها اشاره کرد. اگر شپش پرنده به کودک خردسال به‌خصوص دختر بچه‌ها منتقل شود ممکن است به‌راحتی به سایر کودکان در مهدکودک یا مدرسه انتقال یابد.

سالمونلوز، کلی‌باسیلوز و ژiardیازیس بیماری‌های دیگری در پرندگان هستند که می‌توانند در انسان هم ایجاد اسهال، درد شکمی، التهاب روده، تهوع، استفراغ و تب کنند.

توصیه‌ها

۱. پس از تماس با پرنده، یا تمیز کردن قفس، حتماً دست‌هایتان را با آب و صابون بشویید.
۲. توجه داشته باشید که جنس و رنگ قفس و لوازم داخل آن برای پرنده ایجاد آسیب و مسمومیت نکنند.

۲. به محض دیدن نشانه‌های بیماری در پرنده مانند کسلی و بی‌حالی، گوشه‌گیری، بی‌اشتهایی و اسهال، هر چه سریع‌تر او را نزد دامپزشک ببرید و هنگام تماس با پرنده یا تمیز کردن قفس حتماً از دستکش استفاده کنید.

۳. در هر شرایطی، هنگام تمیز کردن قفس، روی دهان و بینی خود را با پارچه‌ی تمیز یا ماسک بپوشانید.

۴. به‌طور دوره‌ای و مرتب پرنده را برای معاینه و بررسی نزد دامپزشک ببرید. فاصله‌ی میان معاینات به نوع و گونه‌ی پرنده بستگی دارد که دامپزشک آن را به شما اعلام خواهد کرد؛ ضمناً بهتر است هر ۶ ماه یک‌بار از دامپزشک در مورد جیره‌ی غذایی، وضعیت ظاهری پرنده، تولیدمثل، مکمل‌ها یا سرگرمی‌های جدیدی که می‌توان برای پرنده ایجاد کرد سؤال کنید.

۵. به هیچ وجه با پرنده ظرف مشترکی نداشته باشید؛ مثلاً اجازه ندهید پرنده‌تان از ظرف آب و غذای شما استفاده کند یا برعکس. این کار در صورتی که پرنده بیمار باشد باعث انتقال عوامل بیماری‌زا به شما خواهد شد.

همچنین از شستن ظروف آب و غذای پرنده، قفس یا سایر اجزای آن در سینک ظرفشویی خودداری کنید.

۶. برخی افراد عادت دارند پرنده را بیوسند یا اجازه دهند پرنده غذا را از دهان آن‌ها بگیرد این کار به هیچ وجه بهداشتی نیست و باید جداً از آن پرهیز شود.

* ضمناً آگاهی خود را در باره‌ی بهداشت و بیماری‌های پرنده‌ای که دارید از راه مطالعه و مشورت با دامپزشک افزایش دهید. آگاهی شرط لازم برای موفقیت در هر فعالیتی، از جمله نگهداری و برخورد با حیوانات، است.

تدوین: دکتر فاطمه تهرانی

منابع متن: - حکیم مهر به نقل از مقاله‌ی دکتر محمد لطفی زاده/ همشهری آنلاین/ مجله پیام سلامت

منابع مشخص تصاویر: پایگاه خبری تحلیلی فرآرو، fin art America، wallpaperswide.com، PARROTDISE

PERCH و گنجینه